

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.12.1993, sp. zn. Tzn 12/93, ECLI:CZ:NS:1993:TZN.12.1993.1

Číslo: 7/1994

Právní věta: Jestliže byl pachatel trestného činu odsouzen za trestný čin, jehož se skutečně dopustil, v rozporu s ustanoveními trestního řádu o nepřijatelnosti trestního stíhání vztahujícími se pouze k jeho osobě (např. překážka věci rozsouzené), nemá tato vada vliv na zákonnost odsouzení účastníka na jeho trestném činu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.12.1993

Spisová značka: Tzn 12/93

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Účastenství

Předpisy: 140/1961 Sb. § 10 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 7

II. Jestliže byl pachatel trestného činu odsouzen za trestný čin, jehož se skutečně dopustil, v rozporu s ustanoveními trestního řádu o nepřijatelnosti trestního stíhání vztahujícími se pouze k jeho osobě (např. překážka věci rozsouzené), nemá tato vada vliv na zákonnost odsouzení účastníka na jeho trestném činu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 8.12.1993 sp. zn. [Tzn 12/93](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal bývalý generální prokurátor ČSFR, Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ze dne

12. 7. 1960 sp. zn. 5 Tz 35/60, rozsudek bývalého Krajského soudu v Uherském Hradišti ze dne 7. 8.1958 sp. zn. 3 To 424/58 a rozsudek bývalého Lidového soudu v Uherském Brodě ze dne 16. 7.1958 sp. zn.1 T 94/58 v částech týkajících se obviněné A. S., a naposled uvedené rozsudky vzhledem k ustanovení § 261 tr. ř. i ohledně obviněného M. S., a zastavil trestní stíhání obou obviněných na základě rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 9. 5.1968.

Z odůvodnění:

Rozsudkem bývalého Lidového soudu v Uherském Brodě čj. 1 T 94/58-232 ze dne 16. 7. 1958 byl M. S. uznán vinným trestným činem spekulace podle § 134a odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. z roku 1950, ve znění novely z roku 1956, jehož se podle výroku rozsudku dopustil tím, že od roku 1954 až do svého zatčení dne 23. 4.1958 skupoval různý materiál, jako cement, drť, žulové desky apod. na stavby pomníků a obrub kolem hrobů, resp. na jejich opravy, a takto získával pro sebe bezpracný příjem blíže přesně nezjištěný, ale pohybující se kolem 100 000 Kčs, přičemž tuto činnost páchal více jak 3 roky, úmyslně se nezapojil do řádného pracovního poměru, a to i přesto, že již byl několikrát napomenut pro neoprávněný výkon živnosti.

Za tuto trestnou činnost mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 5 let nepodmíněně, byla vyslovena ztráta čestných práv občanských, propadnutí celého jmění a zákaz výkonu funkce vedoucího podniku v socialistickém sektoru na 5 let po odpykání trestu. Podle § 54 cit. tr. zák. bylo nařízeno uveřejnění rozsudku.

A. S. byla stejným rozhodnutím uznána vinnou trestným činem pomoci k trestnému činu spekulace podle § 7 odst. 2, § 134a odst. 1,2 písm. c) cit. tr. zák., jehož se podle výroku rozsudku dopustila tím, že pomáhala M. S. upravovat materiál pro prodej, přijímala peníze za předměty získané trestnou činností, jakož i objednávky na tyto předměty a poskytovala M. S. k provádění této nekalé činnosti prostory ve vlastním domě, čímž mu pomáhala k tomu, aby činnost uvedenou ve výroku rozsudku mohl snadněji páchat.

Uložen jí byl nepodmíněný trest odnětí svobody na dobu dva a čtvrt roku a trest propadnutí celého jmění. Obviněný M. S. a obviněná A. S. podali v zákonné lhůtě proti tomuto rozsudku odvolání. Bývalý Krajský soud v Uherském Hradišti, jako soud odvolací, rozhodl o něm svým rozsudkem ze dne 7. 8.1958 sp. zn. 3 To 424/58 tak, že napadený rozsudek zrušil u obviněného M. S. v celém rozsahu a uznal jej vinným, že v Bojkovicích i jinde od roku 1954 až do svého zatčení dne 23. 4.1958 skupoval různý materiál jako cement, drť, žulové desky apod. na stavbu pomníků a obrub kolem hrobů, resp. jejich opravy, čímž spáchal trestný čin a získal pro sebe neoprávněný prospěch přesně nezjištěný pohybující se kolem 75 000 Kčs, v čemž spatřoval Krajský soud trestný čin spekulace podle § 134a, odst. 1,2 písm. c) tr. zák. z roku 1950, ve znění novely z roku 1956, a odsoudil obviněného k trestu odnětí svobody v trvání 5 roků, ztrátě občanských práv na dobu 3 let po odpykání trestu, k trestu propadnutí celého jmění a k zákazu výkonu funkce vedoucího v podnicích socialistického sektoru na dobu pěti let a podle § 54 tr. zák. nařídil uveřejnění rozsudku.

K odvolání A. S. zrušil odvolací soud napadený rozsudek ve výroku o trestu a odsoudil ji podle § 134a odst. 2 tr. zák. z roku 1950 za použití § 30 cit. tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku. Podle § 55 odst. 1a cit. tr. zák. prohlásil za propadlý ve prospěch státu rodinný domek č. 519 v Bojkovicích s přilehlými dílnami a nařídil uveřejnění rozsudku. Napadený rozsudek ve výroku o vině ponechal beze změny.

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu podal předseda bývalého Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona ve prospěch A. S.

Rozsudkem ze dne 12. 7. 1960 čj. 5 Tz 35/60-277 bývalý Nejvyšší soud vyslovil, že rozsudkem Krajského soudu v Uherském Hradišti ze dne 7. 8.1958 sp. zn. 3 To 424/58, jímž k odvolání obžalované A. S. byl zrušen rozsudek Lidového soudu v Uherském Brodě ze dne 16. 7.1958 sp. zn. 1T 94/58 ve výroku o trestu a jmenované uložen nový trest, byl porušen zákon v ustanovení § 55 odst. 1a cit. tr. zák. Tento rozsudek Krajského soudu ve výroku o vedlejších trestu propadnutí rodinného domku s přilehlými dílnami č. 519 v Bojkovicích zrušil. Jinak zůstal napadený rozsudek nedotčen.

Proti tomuto rozsudku podal bývalý generální prokurátor ČSFR stížnost pro porušení zákona, a to ve prospěch obviněné A. S. Především poukazuje na skutečnost, že obviněná byla uznána vinnou pomocí

k trestnému činu spekulace podle § 134a tr. zák. za jednání, kterého se měla dopustit od roku 1954 do roku 1958, ačkoliv skutková podstata trestného činu spekulace byla včleněna do trestního zákona z roku 1950 až jeho novelou zákonem č. 63/1956 Sb., která nabyla účinnosti od 1.1.1957. Pro trestný čin spekulace podle § 134a tr. zák. z roku 1950 bylo možno stíhat pachatele pro jednání, kterého se dopustil před 31. 12. 1956, pouze za předpokladu, že naplňovalo znaky jak pozdějšího trestného činu spekulace, tak dříve trestného činu ohrožování zásobování podle § 134 tr. zák. z roku 1950, jenž byl skutkovou podstatou trestného činu spekulace zmíněnou novelou nahrazen. Jednání, za něž byla obviněná odsouzena, však skutkovou podstatu pomoci k dříve trestnému činu ohrožování zásobování nenaplňovalo.

Dále bývalý generální prokurátor ČSFR poukazuje na to, že M. S. byl dne 9. 2. 1956 Okresní trestní komisí v Uherském Brodě uznán vinným přestupkem v jiném podnikání podle § 46 odst. 1,2 tr. zák. spr. č. 88/1950, který spáchal tím, že soustavně od roku 1954 do 9. 2. 1956 bez živnostenského oprávnění provozoval neoprávněně kamenosochařské práce. Soudy tedy nepřihlédly k ustanovení § 6 písm. f) tr. ř. z roku 1956, podle něhož trestní stíhání pro týž skutek spáchaný do 9. 2.1956 bylo nepřijatelné. Ještě závaznějšího pochybení se soudy dopustily tím, že nerespektovaly skutečnost, že obviněný M. S. byl dne 5. 9.1957 odsouzen Lidovým soudem v Uherském Brodě za přestupky podle § 46 odst. 1,2 a § 95 tr. zák. spr. k trestu odnětí svobody na dobu šesti týdnů nepodmíněně a k dalším vedlejším trestům pro nepovolené kamenosochařské práce, jimiž porušil zákaz v jiném hospodářském podnikání, přičemž takové podnikání neoprávněně provozoval a neoprávněně odstranil úřední uzávěru. Proti tomuto rozhodnutí obviněný podal odvolání, o kterém však Krajským soudem nebylo rozhodováno, poněvadž trestní stíhání bylo vzhledem k rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 12. 1957 zastaveno. Soudy tím, že uznaly obviněného M. S. vinným trestným činem spekulace i před 1. 12.1957, porušily ustanovení § 6 písm. e) tr. ř. z roku 1956.

Uvedené nedostatky v postupu soudů ohledně viny obviněného M. S. se pak podle názoru bývalého generálního prokurátora ČSFR nutně projeví i v odsouzení obviněné A. S. , neboť ta byla uznána vinnou účastenstvím na trestném činu, pro který byl její manžel odsouzen.

Dále bývalý generální prokurátor ČSFR ve stížnosti pro porušení zákona poukazuje na to, že u obviněné A. S. nebylo ani prokázáno potřebné zavinění k účastenství formou pomoci, které by se vztahovalo ke všem znakům trestného činu spekulace. Především nebylo vyvráceno její tvrzení, že byla přesvědčena o oprávněnosti jednání svého manžela, neboť vycházela z toho, že manžel platí daně a výrobky si od něho nechali zhotovit i funkcionáři MNV. Obviněný M. S. při hlavním líčení uvedl, že ji v tomto omylu utvrzoval i tím, že odůvodňoval oprávněnost své činnosti tím, že je osobou se sníženou pracovní schopností.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona bývalý generální prokurátor ČSFR dovozuje, že obviněný M. S., a tedy i jeho manželka obviněná A. S. byli nepřiměřeně tvrdě postiženi proto, aby bylo dosaženo politického cíle záležejícího v likvidaci jakéhokoliv soukromého podnikání. To vyplývá u obviněné A. S. zejména z toho, že byla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody přesto, že soudy zjistily, že dosud žila řádným životem. Pro zrušení napadeného rozsudku jsou proto důvody, stanovené v § 1 zák. č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., o soudní rehabilitaci. Proto generální prokurátor ČSFR navrhuje, aby Nejvyšší soud ČR vyslovil, že byl vytýkaným způsobem porušen zákon, aby napadené rozhodnutí zrušil, a zrušil i předcházející rozhodnutí Krajského soudu. Naposled uvedená rozhodnutí by měl zrušit i podle § 261 tr. ř. v části, týkající se obviněného M. S.

Nejvyšší soud ČR projednal na podkladě této stížnosti pro porušení zákona podle § 267 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek bývalého Nejvyššího soudu, jakož i řízení, které mu předcházelo, a zjistil, že zákon byl porušen v neprospěch obviněné A. S., a to z důvodů uvedených v ustanovení § 1 zák. č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů.

Především je nutno souhlasit se stížností pro porušení zákona, že obviněná nemohla být uznána vinnou pomocí k trestnému činu spekulace podle 7 odst. 2, § 134a odst. 1,2 písm. c) tr. zák. z roku 1950 za jednání, kterého se měla dopustit před 1. 1. 1957. Skutková podstata trestného činu spekulace podle § 134a tr. zák. byla totiž včleněna do trestního zákona z roku 1950 až zákonem č. 63/1956 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 1957. Tu část jednání pachatele, které se dopustil před změnou trestního zákona, lze posoudit spolu s částí jednání spáchaného po této změně jako pokračující trestný čin jediný jen tehdy, jestliže byly útoky spáchané za účinnosti dřívějšího zákona vůbec trestné.

Pro trestný čin spekulace podle § 134a tr. zák., resp. pro účastenství na něm, bylo možno stíhat pachatele pro jednání před uvedeným datem jen, když toto jednání naplňovalo současně i znaky trestného činu ohrožování zásobování podle § 134 tr. zák., jenž byl novelou z roku 1956 Trestným činem spekulace nahrazen. Trestný čin ohrožování zásobování podle § 134 tr. zák. z roku 1950 spáchal ten, kdo se dopustil nekalého jednání, které by mohlo ohrozit plynulé zásobování předměty potřeby alespoň části obyvatelstva nějakého místa, a současně jednal v úmyslu opatřit sobě, nebo někomu jinému neoprávněný prospěch (srov. též tehdejší judikaturu). Takovéto okolnosti jednání obviněného M. S. ani jednání A. S., která mu měla pomáhat, nenaplňovala. Soudy se také z tohoto hlediska obžalobou vůbec nezabývaly.

Již z tohoto důvodu byl v neprospěch A. S. napadeným rozsudkem bývalého Nejvyššího soudu a jemu předcházejícími rozsudky Lidového soudu v Uherském Brodu a Krajského soudu v Uherském Hradišti, porušen zákon v ustanoveních § 7, § 134a tr. zák. z roku 1950, ve znění novely z roku 1956. Bývalý Nejvyšší soud porušil zákon i tím, že nesplnil svoji přezkumnou povinnost uloženou mu ustanovením § 293 tr. ř. z roku 1956.

Z tohoto důvodu Nejvyšší soud České republiky uvedené rozsudky v části, týkající se obviněné A. S., zrušil. Jelikož důvod, pro který Nejvyšší soud ČR rozhodl ve prospěch obviněné, prospíval i obviněnému M. S., bylo nutno ve smyslu § 261 tr. ř. zrušit rozsudky Lidového soudu v Uherském Brodu a Krajského soudu v Uherském Hradišti i v části, týkající se tohoto obviněného.

Pro úplnost je třeba dodat, že stížností pro porušení zákona vytykané nedostatky ohledně odsouzení M. S. záležející v porušení zásady nepřipustnosti trestního stíhání vyplývající z toho, že bylo o stejném skutku již zákonem předpokládaným způsobem rozhodnuto, neznamenalý i vadu v odsouzení A. S. pro účastenství na trestném činu jejího manžela. Jestliže byl pachatel trestného činu odsouzen za trestný čin, jehož se skutečně dopustil, v rozporu s ustanoveními trestního řádu o nepřipustnosti trestního stíhání vztahujícími se pouze k jeho osobě (např. překážka věci rozsouzené), nemá tato vada vliv na zákonnost odsouzení účastníka na jeho trestném činu. Jinak je však třeba souhlasit s názory vyjádřenými ve stížnosti pro porušení zákona, že soudy v případě obviněného M. S. postupovaly v rozporu s uvedenými ustanoveními tr. ř. z roku 1956.

Jelikož ty části jednání obou obviněných, kde by nebránily zákonné překážky jejich odsouzení pro trestný čin spekulace, resp. účastenství na tomto trestném činu, by podle současných právních předpisů mohly naplňovat toliko skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák., resp. pomoci k tomuto trestnému činu, a na tento trestný čin dopadá čl. IX písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 9. 5. 1968, Nejvyšší soud ČR trestní stíhání obviněných pro skutky uvedené v obžalobě zastavil.